

ресів інститутів, що відображають максимально широкий спектр соціально-економічного середовища.

Нова теорія націлює наукове співтовариство бухгалтерів на необхідність відображення в МСФЗ інтересів різних інститутів не стільки для відстоювання інтересів «слабких», скільки для дотримання закону діалектики єдності і боротьби протилежностей в МСФЗ, а, отже, – це підсилить можливості бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз.

Проникнення у внутрішньосуперечливу природу розвитку методології оцінки є важливим показником глибини теоретичного розуміння об'єкта дослідження інституційної теорії.

Бухгалтерському обліку як науці важливо розуміти природу появи впливів на оцінку, щоб кожна нація, кожна інституційна група, кожна наукова школа не комплексувала, а відстоювала свої інтереси. Тому інституціональна теорія, на відміну від попередніх теорій бухгалтерського обліку, розкриваючи природу оцінки, дає великі можливості розвитку її методології за рахунок розширення участі різних інституційних груп і наукових шкіл, що в кінцевому підсумку веде до прогресу і гармонії.

УДК 631.162:338.242

І.В. ЖУРАКОВСЬКА, *к.е.н., доцент,
кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет*

Т.І. ПОЛЩУК, *магістр,
Луцький національний технічний університет*

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

В провідних галузях світової економіки (енергетика, металургія і т.д.) спостерігається збільшення обсягу та сум угод злиття та поглинання. Загальносвітові економічні тенденції поширюються і на український ринок, що зумовлює зростання потреби у здійсненні оцінки вартості бізнесу.

Варто зауважити, що оцінити вартість бізнесу набагато складніше, ніж нерухомість, майно або обладнання, тому що істотну частину вартості бізнесу складають нематеріальні активи та інші складові інтелектуального капіталу. Патенти, товарні знаки, підприємницькі здібності, кваліфікація персоналу і т.п. становлять основу успішного бізнесу. Без врахування вище наведених складових, неможливо справедливо оцінити його вартість.

Згідно МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», бізнес – це сукупність видів діяльності та активів, що її можна вести та якими можна управляти з метою забезпечення доходу в формі дивідендів, нижчих витрат або інших економічних вигід безпосередньо інвесторам або іншим власникам, членам чи учасникам. В системі міжнародних стандартів фінансової звітності чітко виділено, що вартість бізнесу – це не тільки сума активів підприємства, а ще діяльність. В обліковій термінології вартість цієї «діяльності» позначають ще два терміни «гудвіл» та «інтелектуальний капітал». При чому друга складова вважається досі не оціненою повністю.

Тому ми вважаємо, що методика оцінки бізнесу пов'язана з оцінкою інтелектуального капіталу, в умовах інноваційної економіки це є нерозривні процеси.

Здійснення оцінки бізнесу може здійснюватись різними підходами та методами. Історично в економічній теорії сформувався три основні підходи до визначення вартості бізнесу, а саме витратний (майновий), дохідний та порівняльний (ринковий) [2., с.132-134]. Ці ж підходи використовуються і в оцінці інтелектуального капіталу.

Кожен з цих підходів може бути реалізований різними методами. В теорії та на практиці (як зарубіжній так і вітчизняній) не існує єдиного методу, як в межах конкретного підходу так і загалом, який би міг бути застосований для оцінки вартості бізнесу будь-якого підприємства. По-перше, це спричинено тим, що метод оцінки вартості підприємства залежить від мети здійснюваної оцінки (наприклад, для оцінки ефективності діяльності менеджменту і т.п.). По-друге, кожен метод має свої недоліки і може застосовуватися у окремих випадках [1, с.13].

В розрізі кожного з підходів оцінки вартості бізнесу є методи, які найчастіше застосовуються при її визначенні, зокрема такі як:

1) витратний (майновий) підхід - метод чистих активів, метод скоригованої балансової вартості, метод вартості заміщення, метод оцінки чистої ринкової вартості матеріальних активів;

2) дохідний підхід - метод капіталізації прибутку, метод дисконтованого грошового потоку;

3) порівняльний (ринковий) підхід - метод галузевих коефіцієнтів, метод порівняння продажів, метод ринку капіталів (мультиплікаторів) [3, с.24].

Варто зауважити, що кожен з підходів та методів оцінки бізнесу характеризуються своєю різноманітністю та універсальністю – має свої переваги та обмеження у застосуванні. Дані методи можуть бути реалізовані за допомогою сформованої належним чином інформаційної бази. В залежності від інформаційного підґрунтя всі методи оцінки вартості бізнесу доцільно поділити на два типи:

- 1-ий тип – методи, що ґрунтуються виключно на обліковій інформації;

- 2-ий тип – методи, що потребують як облікової так і позаоблікової інформації (інформація не фінансового характеру, або ж яка не залежить від суб'єкта господарювання).

Визначення вартості бізнесу із застосуванням методів 1-го типу потребує виключно облікової інформації, яка є більш доступною, а сам процес визначення вартості потребує мінімальних затрат (часу та коштів). Ці методи при сучасному стані оцінки та відображення в звітності інтелектуального капіталу є недостовірними. Єдина їх перевага – дешевизна.

Основні джерела облікової інформації для проведення оцінки бізнесу наведено на рис.1.

Рис. 1. Облікова база для визначення вартості бізнесу

Використання лише даних обліку знижує можливість отримання правильної оцінки бізнесу, адже облікова інформація є досить обмеженою. Однак, визначення вартості бізнесу на основі облікової інформації можливе, а іноді навіть і доцільне, в окремих випадках, таких як: визначення вартості бізнесу безпосередньо працівниками підприємства, без залучення фахівців; розробка стратегічних планів; у випадку проведення аналізу ефективності бізнесу, прийняття внутрішніх управлінських рішень (незначного масштабу). В аналогічних ситуаціях доцільно проводити оцінку інтелектуального капіталу у вартісних показниках. Тому що, як показує практика, дослідження якісних характеристик цього виду капіталу переважають вартісні.

У всіх інших випадках для оцінки бізнесу та інтелектуального капіталу необхідно використовувати методи, що дозволить одержати інтегральну оцінку. Методологія оцінки бізнесу є значно давнішою, ніж інтелектуального капіталу, який почали вивчати в кінці XIX століття, що вимагає перегляду більшості з наявних методів.

Список використаних джерел

1. Брезіцька О.В. Сучасні методичні підходи до оцінки вартості підприємства / О.В. Брезіцька // Економіка. Фінанси. Право. Науковий журнал. – 2010. – № 1. – С. 3-8.
2. Калініна О.М. Оцінка вартості підприємства в сучасних умовах / О.М. Калініна, Е.А. Божко // Економіка та управління підприємствами в машинобудівній галузі: проблеми теорії та практики. - 2010. - № 2(10). – С. 43-50.
3. Михайленко Д.Г. Розроблення моделі оцінки ринкової вартості бізнесу за порівняльним підходом / Д.Г. Михайленко, Д.В. Борнос // Вісник Сумського державного університету. Серія економіка. – 2010. - № 1. - Том 2. – С. 53-57.

УДК 657.372.2

С.Г. МИХАЛЕВИЧ, *к. е. н., доцент,
Ковельський промислово-економічний коледж
Луцького національного технічного університету*

М.М. МИХАЛЕВИЧ, *бухгалтер*

ОЦІНКА ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЇЇ ФОРМУВАННЯ

У собівартості виготовленої продукції вагоме місце займають матеріальні витрати, значна питома вага у складі яких належить виробничим запасам. А тому актуальним є дослідження питання формування вартісної оцінки виробничих запасів при їх надходженні.

Аналіз літературних джерел свідчить про неоднозначність підходу вітчизняних та зарубіжних вчених щодо обліку транспортно-заготівельних витрат і формування первісної вартості придбаних запасів.

Зарубіжні вчені Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуелл зазначають, що первинною основою обліку матеріальних запасів є собівартість, яка в цілому визначається як сплачена ціна або видана компенсація при їх придбанні. До собівартості матеріальних запасів, на думку вчених, доцільно включати такі елементи як: су-